



Olsztyn, 19 września 2022 r.

PS-VII.431.1.1.2022

**Pan
Maciej Leszczyński
Burmistrz Jezioran
Plac Zamkowy 4
11-320 Jeziorany**

Stosownie do art. 47 ustawy z dnia 15 lipca 2011 r. o kontroli w administracji rządowej (Dz. U. z 2020 poz. 224), zwanej dalej: „ustawą o kontroli w administracji rządowej”, przekazuję Panu Burmistrzowi treść wystąpienia pokontrolnego.

Wystąpienie pokontrolne

Kontrolę przeprowadzono w Urzędzie Miejskim w Jezioranach, Plac Zamkowy 4, 11-320 Jeziorany, NIP: 739-00-08-905, REGON: 000530293, w siedzibie jednostki kontrolowanej oraz na grobach i cmentarzach wojennych, położonych na terenie gminy.

W okresie objętym kontrolą oraz w okresie prowadzenia kontroli stanowiska kierownicze pełnili:

- Maciej Leszczyński – Burmistrz Jezioran, wybrany w wyniku wyborów bezpośrednich w dniu 21 października 2018 r., urząd objął w dniu 21 listopada 2018 r.
- Władysław Daliga – Zastępca Burmistrza Jezioran, powołany w dniu 4 stycznia 2022 r. Zarządzeniem nr 2/2019 Burmistrza Jezioran z dnia 3 stycznia 2019 r.
- Danuta Zawolska – Sekretarz Gminy, powołana w dniu 1 lutego 2007 r. Uchwałą Nr IV/22/07 Rady Miejskiej w Jezioranach z dnia 27 stycznia 2007 r. (stosunek pracy nawiązany na podstawie powołania z dniem 1 stycznia 2009 r. przekształcił się z mocy prawa na stosunek pracy na podstawie umowy o pracę na czas nieokreślony).
- Katarzyna Kolibowska – Skarbnik Gminy Jeziorany, powołana na stanowisko w dniu 11 grudnia 2018 r. Uchwałą Rady Miejskiej w Jezioranach z dnia 11 grudnia 2018 r.

[Dowód: akta kontroli str. 1-7]

Kontrolę przeprowadził zespół pracowników Warmińsko-Mazurskiego Urzędu Wojewódzkiego w Olsztynie, samodzielne stanowisko pracy do spraw mniejszości narodowych i etnicznych, organizacji pozarządowych oraz kultury i ochrony dziedzictwa narodowego, w składzie:

- Emilia Orzoł – starszy inspektor wojewódzki, legitymacja służbowa nr 16/2019 wydana przez Dyrektora Generalnego Warmińsko-Mazurskiego Urzędu Wojewódzkiego w Olsztynie, pełniąca funkcję przewodniczącego zespołu kontrolnego, na podstawie wydanego przez Wojewodę Warmińsko-Mazurskiego pisemnego, imiennego upoważnienia do kontroli nr FK-IV.0030.548.2022 z dnia 11 lipca 2022 r.,

- Aneta Łapińska – starszy inspektor wojewódzki, legitymacja służbowa nr 28/2019 wydana przez Dyrektora Generalnego Warmińsko-Mazurskiego Urzędu Wojewódzkiego w Olsztynie, członek zespołu kontrolnego, na podstawie wydanego przez Wojewodę Warmińsko-Mazurskiego pisemnego, imiennego upoważnienia do kontroli nr FK-IV.0030.550.2022 z dnia 11 lipca 2022 r.

[Dowód: akta kontroli str. 8-9]

Termin kontroli: 22 lipca 2022 r. i 25 lipca 2022 r.

Kontrola została odnotowana w książce kontroli jednostki kontrolowanej pod pozycją nr 4 (2022).

Przedmiot i zakres kontroli:

- przedmiot kontroli: ocena realizacji powierzonego Gminie Jeziorany zadania z zakresu administracji rządowej, dotyczącego obowiązku utrzymania grobów i cmentarzy wojennych,
- okres objęty kontrolą: od 1 stycznia 2022 r. do dnia 22 lipca 2022 r.

Informacji i wyjaśnień kontrolującym udzielał:

- inspektor ds. gospodarki lokalowej i ochrony p.poż. w Referacie Budownictwa, Rozwoju Gospodarczego i Spraw Lokalowych w Urzędzie Miejskim w Jezioranach - pracownik realizujący bezpośrednio kontrolowane zadanie.

Kontrolę przeprowadzono na podstawie art. 6 ust. 4 pkt 3 ustawy z dnia 15 lipca 2011 r. o kontroli w administracji rządowej (Dz. U. z 2020 r. poz. 224), art. 28 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 23 stycznia 2009 r. o wojewodzie i administracji rządowej w województwie (Dz. U. z 2022 r. poz. 135 z późn. zm.), oraz w związku z § 8 Porozumienia Nr PS-VII.5230.1.13.2022 zawartego w dniu 13 kwietnia 2022 r. pomiędzy Wojewodą Warmińsko-Mazurskim a Gminą Jeziorany sprawie powierzenia Gminie prowadzenia zadania z zakresu administracji rządowej, dotyczącego obowiązku utrzymania grobów i cmentarzy wojennych (Dz. Urz. woj. warm.-maz. poz. 2842 z 17 czerwca 2022 r.).

Zadanie będące przedmiotem kontroli jednostka przyjęła na mocy Uchwały nr IV/30/07 Rady Miejskiej w Jezioranach z dnia 27 stycznia 2007 r. w sprawie prowadzenia spraw z zakresu administracji rządowej dotyczącej utrzymania grobów i cmentarzy wojennych. Na podstawie uchwały Burmistrz Jezioran w dniu 13 kwietnia 2022 r. zawarł z Wojewodą Warmińsko-Mazurskim Porozumienie Nr PS-VII.5230.1.13.2022 (Dz. Urz. woj. warm.-maz. poz. 2842 z 17 czerwca 2022 r.).

Na podstawie ustaleń kontroli działalność Urzędu Miejskiego w Jezioranach ocenia się pozytywnie.

Pozytywnie oceniono:

- 1) dokumentację organizacyjną,
- 2) prowadzenie dokumentacji z aktami spraw bieżących (merytoryczną),
- 3) prowadzenie ewidencji grobów i cmentarzy wojennych,
- 4) prowadzenie wyodrębnionej ewidencji księgowej dochodów z dotacji,
- 5) prowadzenie nadzoru nad stanem grobów i cmentarzy wojennych,
- 6) prowadzenie prac o charakterze porządkowo-konserwacyjnym.

1. Dokumentacja organizacyjna

W okresie objętym kontrolą, zadanie wynikające z przedmiotu kontroli zostało przypisane do kompetencji Referatu Budownictwa, Rozwoju Gospodarczego i Spraw Lokalowych. Wskazuje

na to zapis § 48 ust. 7 pkt 1 „w zakresie cmentarzy” Regulaminu Organizacyjnego, nadanego Zarządzeniem Nr 26/22 Burmistrza Jezioran z dnia 8 kwietnia 2022 r., w brzmieniu: "organizowanie i sprawowanie opieki nad cmentarzami wojennymi, grobami poległych, pomnikami". Referat podlega bezpośrednio Burmistrzowi Jezioran.

Obowiązki wynikające z powierzonego gminie zadania przydzielono inspektorowi ds. gospodarki lokalowej i ochrony p.poż. w Referacie Budownictwa, Rozwoju Gospodarczego i Spraw Lokalowych. Zadanie zostało wyszczególnione w części pierwszej pkt 5 zakresu czynności pracownika w brzmieniu, jak w regulaminie organizacyjnym.

[Dowód: akta kontroli str. 10-18]

2. 1. Prowadzona dokumentacja z aktami spraw bieżących (merytoryczna)

Na stanowisku pracy jest prowadzona teczka, którą oznaczono symbolem i hasłem z jednolitego rzeczowego wykazu akt: 7045 „Utrzymanie miejsc grzebalnych” kat. „B 5”. W założonej teczce zgromadzono akta spraw bieżących związanych z utrzymaniem grobów i cmentarzy wojennych.

2. 2. Prowadzona ewidencja grobów i cmentarzy wojennych

Zbiór kart ewidencyjnych grobów i cmentarzy wojennych, w tym karty, które założono w 2020 r. według nowego wzoru, w związku z projektem Narodowego Instytutu Dziedzictwa pn. „Digitalizacja i udostępnienie cyfrowych dóbr kultury – zabytków oraz grobów i cmentarzy wojennych”, zgromadzony jest w teczce oznaczonej: 7042 „Ewidencja cmentarna” z kat. arch. akt „A”.

Skontrolowane karty zostały sporządzone dla wszystkich grobów i cmentarzy wojennych, które zachowały się i znana jest ich lokalizacja. Karty o cmentarzach wojennych zawierają, w zależności od posiadanej wiedzy, m.in. takie informacje: nazwa gminy, powiatu, miejscowości, dawna nazwa miejscowości, położenie i opis lokalizacji obiektu, właściciel (zarządca) terenu, rodzaj obiektu, powierzchnia obiektu, numer i data wpisu do rejestru zabytków, okres historyczny, informacja o pochowanych, status (narodowość) pochowanych, opis i stan zachowania obiektu, informacje dotyczące aktów wandalizmu, kradzieży, uszkodzeń, bibliografia (źródło danych).

Okazane karty są aktualne i kompletne, zawierają dokumentację zdjęciową, a ponadto mapy geodezyjne ze wskazaniem działki, na której położony jest dany obiekt.

Według ewidencji grobów i cmentarzy wojennych, na terenie gminy Jeziorany występuje 7 obiektów cmentarnictwa wojennego, w tym 6 z czasów I wojny światowej oraz cmentarz w miejscowości Piszewo, na którym, zgodnie z tablicą zamieszczoną na pomniku, spoczywają 43 osoby zmarłe w 1945 r. z okolicznych miejscowości: Olszewnik, Piszewo, Miejska Wieś oraz Żardeniki.

3. Obowiązek sprawozdawczy

Sprawozdanie merytoryczno-finansowe z realizacji zadania, zgodnie z Porozumieniem Nr PS-VII.5230.1.13.2022 z dnia 13 kwietnia 2022 r., następuje w dwóch terminach: do dnia 15 września 2022 r. (obejmuje okres od dnia rozpoczęcia zadania do 31 sierpnia 2022 r.) i do dnia 15 stycznia 2023 r. (obejmuje okres od 1 września 2022 r. do 31 grudnia 2022 r.).

W związku z wyznaczonymi terminami, do dnia przedmiotowej kontroli jednostka nie była zobowiązana złożyć sprawozdanie.

4. Decyzje zezwalające na prace remontowo-budowlane i konserwatorskie

Na podstawie rejestru zabytków nieruchomych dla województwa warmińsko-mazurskiego, zamieszczonego na stronie internetowej Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków w Olsztynie, ustalono, że prawną ochroną konserwatorską objęty jest cmentarz komunalny d. rzymskokatolicki przy ul. Kolejowej/Kościuszki, w obrębie którego umiejscowiona jest kwatera żołnierzy rosyjskich i niemieckich z I wojny światowej. Informacja ta została odnotowana w karcie ewidencyjnej tego obiektu, w rubryce 12 „Numer i data wpisu do rejestru zabytków lub inna forma ochrony”.

W pozostałych kartach ewidencyjnych, za wyjątkiem cmentarza w Piszewie z pochówkami osób zmarłych w 1945 r., zamieszczono wpis o ujęciu obiektów w gminnej ewidencji zabytków.

Z akt prowadzonych spraw wynika, że 2022 r. gmina nie prowadziła prac remontowo-renowacyjnych na obiektach wymagających pozwolenia Warmińsko-Mazurskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków oraz zezwolenia Wojewody Warmińsko-Mazurskiego, w trybie art. 5 ustawy o grobach i cmentarzach wojennych.

5. Postępowanie z dotacją

Plan dotacji gminy został zwiększony o określoną w Porozumieniu kwotę w wysokości 3.800 zł, decyzją Wojewody Warmińsko-Mazurskiego Nr Fk 75/2022 z 7 kwietnia 2022 r. Środki te zostały wprowadzone do planu finansowego gminy Uchwałą Nr XXXI/272/22 Rady Miejskiej w Jezioranach z dnia 22 kwietnia 2022 r. w sprawie zmian w budżecie gminy na rok 2022 i tego dnia zaksięgowane na rachunku bankowym jednostki (wpływ dotacji).

Zgodnie z § 3 ust. 1 Porozumienia, gmina zobowiązuje się do prowadzenia wyodrębnionej ewidencji księgowej środków finansowych otrzymanych z dotacji na realizację zadania oraz wydatków dokonywanych z tych środków. Na podstawie udostępnionych w trakcie kontroli dowodów księgowych, tj. zestawienia stanów kont z systemu Respons, można stwierdzić, że gmina prowadziła wyodrębnioną ewidencję księgową środków pochodzących z dotacji. Do dnia kontroli nie poniesiono wydatków z dotacji.

Gmina Jeziorany na realizację przejętego od Wojewody zadania nie zaplanowała środków własnych.

[Dowód: akta kontroli str. 19-25]

6. Opieka sprawowana przez gminę

Zgodnie z pisemnymi wyjaśnieniami, stan utrzymania obiektów cmentarnictwa wojennego jest monitorowany przez odpowiedzialnego za to zadanie inspektora ds. gospodarki lokalowej i ochrony p.poż. w Referacie Budownictwa, Rozwoju Gospodarczego i Spraw Lokalowych. Stan obiektów jest oceniany raz w miesiącu.

W badanym okresie nie odnotowano aktów wandalizmu, jak też skarg na stan utrzymania obiektów cmentarnictwa wojennego na terenie gminy Jeziorany.

Cmentarz wojenny w obrębie Kikity, a także 2 cmentarze wojenne w Zerbuniu umiejscowione są na terenach leśnych, w zarządzie SP Lasy Państwowe, a cmentarz wojenny 10 oficerów armii pruskiej w Zerbuniu znajduje się na prywatnej działce.

Cmentarz oficerski w Zerbuniu, zgodnie z kartą ewidencyjną i dołączonymi zdjęciami, jest w stanie szczątkowym i wymaga kompleksowego remontu. W roku 2018 pomiędzy Warmińsko-Mazurskim Urzędem Wojewódzkim w Olsztynie a Burmistrzem Jezioran prowadzona była korespondencja dot. stanu tego miejsca. Zgodnie z udzielonymi wówczas wyjaśnieniami, „teren cmentarza jest własnością prywatną i jest usytuowany wśród pól uprawnych. Brak drogi dojazdowej uniemożliwia wykonywanie prac związanych z przywróceniem obiektowi dawnego układu przestrzennego i walorów estetycznych”. (...) Rozpoczęcie jakichkolwiek prac wiąże się z wykupieniem gruntu pod cmentarzem oraz na wykonanie drogi dojazdowej do cmentarza. Podjęte zostaną rozmowy z obecnym właścicielem (poprzedni nie wyrażał zgody na odsprzedaż) w celu wynegocjowania warunków wykupienia tej części gruntów”.

Zespołowi inspektorów udzielono wyjaśnień, że administratorzy terenu zajętego pod cmentarze wojenne nie utrudniają gminie opieki nad tymi obiektami.

Nekropolie wojenne w Jezioranach, Zerbuniu i w Kikitach zostały oznakowane tablicą „Szlak frontu wschodniego I wojny światowej”, przedstawiającą krótki opis historyczny, w czterech wersjach językowych, co stwierdzono w trakcie oględzin tych obiektów w terenie. Zwiększa to atrakcyjność oraz ochronę tych miejsc, a także promuje wydarzenia I wojny światowej związane z tym regionem.

[Dowód: akta kontroli str. 26-27]

7. Oględziny grobów i cmentarzy wojennych

Na podstawie przeprowadzonych w dniu 25 lipca 2022 r. oględzin 6 spośród 7 ujętych w ewidencji grobów i cmentarzy wojennych ustalono, że cmentarze te objęte są bieżącą opieką. Jednakże podczas wizytacji stwierdzono m.in.:

- ✓ Cmentarz wojenny żołnierzy niemieckich z I wojny światowej w Zerbuniu - cmentarz wymaga prac renowacyjnych w zakresie wymiany i odtworzenia drewnianych krzyży,
- ✓ Cmentarz wojenny żołnierzy niemieckich i rosyjskich z I wojny światowej w Zerbuniu - stan techniczny krzyża łacińskiego i niektórych krzyży na mogiłach bardzo zły. Drewniane krzyże kwalifikują się do wymiany oraz wypionowania. Zachowane tabliczki z danymi poległych żołnierzy w większości mało czytelne,
- ✓ Cmentarz wojenny żołnierzy rosyjskich z I wojny światowej obręb Kikity - drewniany krzyż prawosławny wymaga odrestaurowania,
- ✓ Cmentarz 43 mieszkańców miejscowości Olszewnik, Piszewo, Miejska Wieś, Żardeniki zmarłych w 1945 r. - drewniane ławeczki częściowo zniszczone, krzyż łaciński wymaga konserwacji.

Z przeprowadzonych oględzin sporządzono protokół.

Stwierdzone w trakcie oględzin uwagi i wnioski nie mają wpływu na ogólny odbiór lustrowanych cmentarzy. Obiekty, na których prowadzono prace, były utrzymane w sposób estetyczny, uporządkowane i okresowo oczyszczane. Widoczne były na nich ślady upamiętnienia (znicze i sztuczne kwiaty). Zaobserwowano, że w ramach projektu lokalnego Stowarzyszenia Trójkąt Warmiński, podjęto działania w kierunku oznakowania i turystycznego uatrakcyjnienia obiektów cmentarnictwa wojennego związanych z walkami w rejonie wsi Zeruń-Lutry-Biesowo.

Stan techniczny obiektów, który zauważyli kontrolujący, wynika z ograniczonych możliwości finansowych budżetu w zakresie środków na prace renowacyjne. Gmina Jeziorany, od daty ostatniej

kontroli, tj. w roku 2015, corocznie wnioskuje do Wojewody o udzielenie dotacji na wykonanie dwóch nowych krzyży (łacińskiego i prawosławnego), wyczyszczenie i odnowienie oraz wykonanie i uzupełnienie brakujących elementów krzyży mogiłnych na największym cmentarzu wojennym w Zerbuniu. Dodatkowo, w zapotrzebowaniu o dotację na rok 2016 gmina wskazała na potrzebę odnowienia krzyża na cmentarzu wojennym obręb Kikity oraz wykonania nowego ogrodzenia. Cmentarz wojenny w Kikitach na nowo ogrodzono w październiku 2016 r., co odnotowano w karcie ewidencyjnej tego cmentarza.

Gmina, sprawując systematyczny nadzór nad grobami i cmentarzami wojennymi, dokłada dbałości, by stan techniczny poszczególnych elementów nie zagrażał bezpieczeństwu osób przebywających na cmentarzach. Przykładowo, przewrócone krzyże na cmentarzu wojennym w Zerbuniu wsparte są na innych, podpierających je, elementach cmentarza.

[Dowód: akta kontroli str. 26-38]

8. Zalecenia pokontrolne

Ostatnią kontrolę realizacji przedmiotowego zadania przeprowadzono w jednostce 3 lipca 2015 r. W wyniku kontroli, działalność Urzędu Miejskiego w Jezioranach oceniono pozytywnie i odstąpiono od wydania zaleceń pokontrolnych.

9. Obowiązki informacyjne

Kwota przyznana przedmiotowym Porozumieniem nie przekroczyła 50.000 zł, wobec tego kontrolowana jednostka nie była zobowiązana do wypełnienia obowiązku informacyjnego w zakresie strony internetowej, plakatu informacyjnego bądź tablicy informacyjnej, o którym mowa w rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 7 maja 2021 r. w sprawie określenia działań informacyjnych podejmowanych przez podmioty realizujące zadania finansowe lub dofinansowywane z budżetu państwa lub z państwowych funduszy celowych (Dz. U. z 2021 r. poz. 953 ze zm.).

Do ustaleń kontroli nie zostały wniesione zastrzeżenia.

Mając na uwadze powyższe oceny i wnioski, wnoszę o wykorzystanie uwag zespołu kontrolnego dotyczących zaplanowania i podjęcia działań, stosownie do posiadanych środków finansowych oraz po uzyskaniu zezwolenia Wojewody Warmińsko-Mazurskiego - zgodnie z wymogami określonymi w art. 5 ustawy o grobach i cmentarzach wojennych, przyczyniających się do zahamowania procesu degradacji grobów i cmentarzy wojennych na terenie gminy i doprowadzenia do poprawy stanu ich zachowania.

Proszę Pana Burmistrza o poinformowanie Wojewody Warmińsko-Mazurskiego w terminie 21 dni od dnia otrzymania niniejszego wystąpienia, o sposobie wykorzystania uwag i wniosków, a także o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia działań.

Jednocześnie informuję, że stosownie do art. 48 ustawy o kontroli w administracji rządowej, od wystąpienia pokontrolnego nie przysługują środki odwoławcze.

**WOJEWODA
WARMIŃSKO-MAZURSKI**

Artur Chojecki